N°. 45. Donderdag 9 November 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST ..... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL
ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

H. N. STUART. †

Den 20sten October jl. overleed te 's-Gravenhage de oud-ambtenaar voor Chineesche zaken, Herman Nicolaas Stuart. Een enkel woord over dezen eenvoudigen en bescheiden, doch hoogst verdienstelijken man, aan wiens verscheiden — voor zoover we weten — de Nederlandsche dagbladpers geen aandacht heeft geschonken.

De heer Stuart werd geboren den 16den Juni 1855 te Kralingen, waar zijn vader hoofd eener school was en van wien hij zijn eerste opleiding genoot. Na te Rotterdam de H. B. S. met 5-j. cursus te hebben doorloopen, legde hij in 1873 met goed gevolg een examen af om te worden toegelaten tot de opleiding voor Chineeschen tolk te Leiden. In 1876 voleindigde hij daar zijn studiën en vertrok ter verdere bekwaming, naar China. Als tolk voor den Chineeschen taal treffen we hem daarna achtereenvolgens aan te Batavia, Muntok, Makassar, Semarang en Pontianak. In Juni 1892 vertrok hij wegens ziekte naar Europa, om in Dec. 1894 weder naar Indië terug te keeren. De heer Stuart werd toen geplaatst te Makassar, vervolgens te Soerabaja en in Mei 1898 te Batavia, waar hij tot zijn pensionneering, in het jaar 1909, verbleef.

In die laatste periode (1898—1909) van zijn Indische loopbaan trad de heer St. het meest op den voorgrond. Behalve zijn ambtelijke functiën vervulde hij te Batavia de betrekking van buitengewoon lid der wees- en boedelkamer en werden zijn adviezen op hoogen prijs gesteld; voorts was hij commissaris der Javasche Bank, lid van de plaatselijke schoolcommissie, enz. En last not least — vele jaren vervulde hij op hoogst verdienstelijke en belangelooze wijze de betrekking van secretaris (-penningmeester) van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. Bij zijn aftreden viel hem dan ook de eer te beurt te worden benoemd tot eere-lid dier instelling en vereerde de directie hem een gouden chronometer met toepasselijke inscripties, een kunstwerk van meer dan gewone beteekenis.

Na zijne pensionneering vestigde de heer Stuart, wien de Regeering in 1902 het Officierskruis van de Oranje Nassau Orde verleende, zich te 's-Gravenhage en genoot te midden van zijn gezin, een welverdiende rust. Helaas heeft eene doodelijke kwaal hem belet uitvoering te geven aan zijn lievelingsdenkbeeld, na de promoveering zijner dochter opnieuw naar Indië te gaan, om daar den ouden dag door te brengen.

W. C. M.

Een lezenswaardige Brochure.

„*Maatschappelijke kwalen en hare genezing*”, door Mr. A. J. Immink, in leven oud-Raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië, is een boekje dat velen, die zich opwerpen als weldoeners der menschheid, hoewel niet tot inkeer, zeker tot ernstige zelfbetrachting leiden zal. Voor vrienden en belangstellenden heeft de weduwe in brochure-vorm onder voormelden titel doen drukken een onder de nagelaten geschriften van haren echtgenoot aangetroffen opstel.

Het uitgangspunt van des schrijvers beschouwingen ligt in de volgende zinsnede:

„Krankzinnigheid toch en zenuwlijden maken „jaar op jaar in alle standen der maatschappij een „grooter getal slachtoffers; het aantal misdadigers „neemt, niet het minst onder het jongere geslacht, „hand over hand toe; armoede en werkeloosheid „heerschen, vooral in de grootere steden, als nooit „te voren, en de tuchteloosheid, inzonderheid van „de jeugd, is gestegen tot een ongekend peil.”

En de oorzaken van deze rampzaligheden, van deze zoo zwart geschilderde gevolgen, meent hij te vinden in een te strenge toepassing van het algemeene geneesmiddel: *het onderwijs*, waardoor een drang naar kennis en wetenschap met geringschatting van den handenarbeid ontstaan is (het werken is goed voor de dommen!) en in het leven geroepen is een geleerd proletariaat, „van eene klasse van ontevredenen, die begrijpelijkerwijze in opstand komen tegen eene maatschappij, welke, na hun de geleerdheid als het ware te hebben opgedrongen, niet zorgt, dat deze hun ook een behoorlijk stuk brood geeft.”

De inrichting van het onderwijs is volgens den schrijver van dien aard, dat door overlading, bij de groote meerderheid, niet dan gebrekkige, of verkeerd begrepen of slecht toegepaste kennis van al wat geleerd wordt, wordt verkregen.

De eeuw, die zich beroemt de „eeuw van het kind” te zijn, en aldus het kind de spil doet zijn, waar alles om draait, zou de kiem gelegd hebben van een eigenwillig, ordeloos en tuchteloos leven, meent de schrijver.

De kinderwetten en andere sociale wetten voeren tot zorgeloosheid, onverschilligheid, veeleischendheid, verzwakking van het weerstandsvermogen en van de werkkracht, verstomping van het eergevoel, maken oppassendheid en spaarzaamheid tot noodelooze deugden. De arbeidersklasse gaat hare eischen hoe langer zoo hooger stellen en, meenende dat aan haar verlangen om lotsverbetering nog niet voldoende aandacht geschonken wordt, is zij ontevredener en ongelukkiger geworden dan zij ooit was.”

„Wanneer het waar is”, zegt de schrijver, „dat „elke deugd, indien zij overdreven wordt, ontaardt „in eene ondeugd, dan is er alle reden om men„schenliefde en weldadigheid tegenwoordig onder „de ondeugden te rangschikken.”

Het opstel eindigt met te herinneren aan wat zich in Amerika heeft voorgedaan, bij gelegenheid van de vaststelling der landverhuizerswet van 1913. Het ontwerp dier wet hield n.l. de bepaling in, dat landverhuizers, om in de Vereenigde Staten te worden toegelaten, in staat moesten zijn ten minste 40 woorden in hun eigen taal te lezen, doch die bepaling werd na van verschillende kanten krachtig te zijn bestreden, ten slotte niet opgenomen in de wet. Landverhuizers, die analphabeten zijn, kunnen derhalve om die reden niet uit de V. S. geweerd worden. En de schrijver, niet lettende op de gedane opmerking, dat met betrekking tot de *landverhuizing* in de V. S. groote behoefte bestond aan werklieden, bij wie het er niet op aan kwam of zij lezen en schrijven konden, komt tot de volgende voor meer gevestigde toestanden bedenkelijke en betwistbare uitspraak: „Blijkbaar begint zich daar te lande alzoo „de overtuiging te vestigen, dat er in de maat„schappij nog ruimschoots plaats is voor ongelet„terden. Mocht de zucht tot navolging van wat „Amerikaansch is, die overtuiging ook ten onzent „ingang doet vinden, dan zou daardoor ongetwij„feld een evenwicht worden verkregen tegen den „bestaanden drang naar schoolsche geleerdheid, „welke de grootste oorzaak is van de vele misstan„den op maatschappelijk gebied, waarover tegen„woordig valt te klagen.”

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

„Grootsch” noemen enkelen dezen tijd; „men schaamt zich mensch te zijn” zeggen anderen.

Wie had ooit gedacht, dat Europa, het middelpunt der beschaving, het tooneel zou worden van een wereldbrand, zóó groot van omvang, zóó vernielend in zijn woeden, dat niemand er zich een voorstelling van had kunnen of kan maken.

Hoe diep beschamend voor de beschaving dat alles, wat het menschelijk vernuft kan uitdenken, dienstbaar gemaakt wordt aan het vernielingswerk, dat nu reeds langer dan twee jaren dood en verderf om zich verspreidt en nog steeds in omvang toeneemt.

En terwijl in Europa millioenen menschenlevens ontijdig worden afgesneden, honderdduizenden voor het leven worden verminkt, geheele landstreken worden omgeploegd door duizenden projectielen, — vaak vervaardigd en gevuld door vrouwenhanden — is daar ginds, in onze overzeesche gewesten, een volk bezig zich te ontwikkelen, komt er leven in een maatschappij, die in zoo'n vasten slaap verzonken scheen, dat velen twijfelden, of ze ooit uit dien dommel zou te wekken zijn.

Uiterst belangwekkend is het, te zien, hoe de herleving van de volkeren van Insulinde alle geledingen der samenleving doordringt, hoe op schier elk gebied die herleving valt waar te nemen.

Uiterst belangwekkend voor hem, die als toeschouwer, vanuit de verte, die ontwikkeling gadeslaat, maar veel moeilijkheden biedende aan hem, — hij zij hooger of lager geplaatst — die geroepen is er een werkzaam aandeel aan te nemen.

Voor de Regeering is het een tijd, die veel geduld en staatsmanswijsheid vergt, groot vertrouwen op de toekomst om den eenmaal ingeslagen weg te blijven volgen, doch tevens luisterend naar de stemmen, die uit verschillende lagen der bevolking opgaan, zoo noodig van richting te veranderen, zonder den hoofdkoers uit het oog te verliezen. Belangrijke vraagstukken komen daarbij aan de orde, vraagstukken, die bij alle rassen belangstelling wekken en in de Indische pers druk besproken worden.

Den belangstellenden lezer van het „*Koloniaal*

Weekblad" een beknopt overzicht te geven van de meeningen, verkondigd in de Europeesche bladen van Ned. Indië, in verband met de ontwikkeling van land en volk, is het hoofddoel van deze nieuwe rubriek.

Het behoeft geen verwondering te baren, dat in dezen tijd, waarin macht gaat boven recht, waarin gezien is, hoe er met kleine landen en volken omgesprongen is en wordt, waarin traktaten en overeenkomsten met voeten worden getreden of als scheurpapier beschouwd, de leuze: ,,*Indië weerbaar!*" een geopend oor vindt. Men moge met die leuze instemmen of niet, er aandacht aan te schenken is noodig, omdat aan die leuze bepaalde wenschen van bevolkingsgroepen verbonden worden.

Niet alleen op vergaderingen van Inlandsche vereenigingen, maar ook in de Eur., zoowel als in de Inl. pers wordt dit onderwerp uitvoerig behandeld. En zijn ook allen het erover eens, dat Indië weerbaar gemaakt moet worden, òf en hoe dat kan geschieden, daarmee houdt men zich niet al te zeer bezig — geen eenstemmigheid heerscht er aangaande de vraag: of de weerbaarmaking van Indië op zich zelf moet staan, dan wel samengaan met de uitbreiding van den invloed des volks op het bestuur, m. a. w. of het weerbaarmaken van Indië beschouwd wordt als een voorrecht, dan wel als een last, waarvoor eenige vergoeding dient gegeven te worden?

Zooals bekend, is er een Comité gevormd om de zaak te bevorderen en bij de Regeering voor te brengen. Zelfs is het plan geopperd, na de groote vergaderingen op 31 Augustus, een deputatie naar Nederland af te vaardigen om daar bij de hoogste autoriteiten de wenschen van Indië's bevolking kenbaar te maken. Zal die deputatie — wel te verstaan, als het plan doorgaat — zich uitsluitend bemoeien met de weerbaarmaking van Ned- Indië of ook aan andere wenschen uiting geven?

Mr. *H. 's Jacob* schrijft o. a.: ,,Naast den volks- ,,wensch van weerbaarmaking van Indië, komen an- ,,dere volkswenschen voor; in de eerste plaats, die ,,naar medezeggenschap in het bestel der zaken van ,,deze gewesten. Wanneer het gevoel, dat zich verzet ,,tegen het denkbeeld eener vijandelijke overweldi- ,,ging, gemobiliseerd wordt, worden vanzelf de ove- ,,rige gevoelens, die in het menschelijk zelfbewust- ,,zijn wortelen, mede gemobiliseerd."

De *Java Bode* wenscht het weerbaar-maken van Indië niet te koppelen aan andere wenschen, ten einde de actie zoo zuiver mogelijk te houden, wat ook de bedoeling van het Comité geweest is, zooals blijken kan uit de door het Comité voorgestelde motie, luidende:

,,De vergadering,

overwegende,

dat de weerbaarheid van Nederlandsch-Indië tegen een mogelijke vijandelijke aanranding een dringende en onafwijsbare eisch is, gesteld door de behoefte aan zekerheid in de toekomst voor een snelle en regelmatige ontwikkeling van land en volk, en erkend door ingezetenen van allen landaard zonder onderscheid;

,,dat de ervaring van hetgeen in de laatste twee jaren op het wereldtooneel is voorgevallen, aan de volken de dringende les voorhoudt om weerbaar te zijn en gereed, zoo noodig, alleen op eigen kracht te steunen ter handhaving van hunne zelfstandigheid;

,,dat de tegenwoordige staat van weerbaarheid van Nederlandsch-Indië bij allen, die zich verzetten tegen de gedachte aan een mogelijke overweldiging met alle noodlottige gevolgen daarvan, slechts een gevoel van onvoldaanheid en onrust vermag in te boezemen;

,,spreekt als haar vaststaande overtuiging uit, dat het een levensbelang is om Nederlandsch-Indië tijdig en afdoende zoo ter zee als te land in staat van weerbaarheid te brengen;

,,vleit zich met de hoop, dat deze uitspraak weerklank moge vinden bij de Kroon, de Regeering en de Staten-Generaal bij de tenuitvoerlegging van de reeds ter hand genomen taak om Nederlandsch-Indië weerbaar te maken;

en

,,noodigt het Comité ,,Indië Weerbaar" uit van dit haar besluit mededeeling te doen in Nederland aan de Koningin, Zijne Excellentie den Minister van Koloniën en de Staten-Generaal en in Nederlandsch-Indië aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal."

De *Java Bode* was van meening, dat de heer v. Hinloopen Labberton roet in het eten gegooid had, toen hij, namens Indische vereenigingen sprekende, voor het meedoen aan die actie eischen stelde.

,,Het is niet in het belang van Nederland alleen" — zoo schreef het blad — ,,dat het Nederlandsch ,,gezag over deze gewesten behouden blijft, maar ,,ook in 't belang van alle groepen der bevolking, ,,die meer baat zullen vinden bij een bestendiging ,,van een ,,overheerscher", die getoond heeft die ,,belangen niet te verwaarloozen, dan bij een kolo- ,,nisatieproef van een nieuwen overheerscher."

In het nummer der *Java Bode* van 7 Aug. l.l. komt de heer v. Hinloopen Labberton op tegen deze uitlating. Door hem werd op de Comité-vergadering de aandacht gevestigd op het feit, ,,dat de Inland- ,,sche vereenigingen zich reeds zeer pertinent hebben ,,uitgesproken ten gunste van een ,,weerbaar Indië", ,,dat zij zich daarbij tevens bereid verklaarden tot ,,het brengen van de persoonlijke offers, die van de ,,uitvoering eener militie het gevolg zouden zijn, ,,maar, dat zij omtrent de wijze van invoering de ,,uitspraak eener volksvertegenwoordiging noodig ,,achtten, waarin ook de Indische volkeren stem zou- ,,den hebben."

Het was geenszins zijn bedoeling deze wenschen te verbinden aan de actie van ,,Indië weerbaar"; integendeel is ook hij van meening, dat het er slechts om gaat, aan de bevoegde autoriteiten kenbaar te maken, dat Indië verwacht, dat er iets gedaan zal worden om te voorkomen, dat het, doordat het onvoldoende beschermd is, een weerlooze prooi zal worden voor den een of anderen overweldiger."

Noch over de wijze, waarop Ned. Indië te verdedigen is, noch over de wenschelijkheid van de invoering eener militie zal het Comité zich hebben uit te spreken.

Het *Bat. Nieuwsblad* neemt in zijn Dag.-kroniek van 3 Aug. l.l. een ander standpunt in. Daarin wordt beweerd, dat ieder de billijkheid begint te beseffen, ,,dat Nederland — voor welk landje men ,,dan toch voorloopig het bezit zal gaan verdedigen ,,—daarvoor rechten geeft van zelfbestuur."

Het blad geeft toe, dat het dit minder noodzakelijk zou vinden, indien de Indiër zekerheid had onder het huidig bestuur met ethischen koers te blijven, maar dit is de vraag, daar de oppositie tegen dien koers machtig is en de tijden van ,,lage, kleingeestige koopmanspolitiek en compagnieuitbuiting" (!) wel eens weer hun intrede zouden kunnen doen. En voor die risico — aldus het *Bat. Nieuwsblad* — komt den Indiër een vergoeding en een waarborg toe, die gelegen is in meerdere zelfbestuursbevoegdheid.

In het nummer van 4 Aug. d. a. v. wordt door v. d. P., in een artikel, getiteld: ,,*Geen vertroebeling*", er nog eens de nadruk op gelegd, ,,dat de ,,deputatie officiëel niets anders te doen zal hebben, ,,dan de op de vergadering van 31 Aug. aan te ,,nemen motie ter bestemder plaatse te overhandigen ,,en voor zoover noodig, toe te lichten. Wat de hee- ,,ren nog verder willen doen, als private personen, ,,is hun zaak. Willen de Inlandsche leden de belan- ,,gen van Inlandsche vereenigingen als *Boedi Oetomo* of *Sarekat Islam* behartigen, daar kan niets ,,tegen zijn, mits ze dat niet doen als leden van de ,,deputatie. Willen de Europeesche, Inlandsche of ,,Chineesche leden hun wenschen aangaande mede- ,,zeggenschap in 't bestuur onder de aandacht bren- ,,gen van de voormannen in Nederland, niets zal ,,daartegen in te brengen zijn, mits ze het doen ,,als privé persoon."

Uit dit alles blijkt, dat het vraagstuk in Indië levendige belangstelling wekt, en ongetwijfeld zal de gelegenheid bestaan er nader op terug te komen.

Over de vraag, of de tijden rijp zijn om nu reeds een militie in te voeren op Java, zijn de meeningen ook verdeeld. De heer Boon, hoofdredacteur van het *Soer. Handelsblad* meent, dat de tijd daarvoor nog niet gekomen is; hij vertrouwt de bevolking niet, en volgens hem, ,,zouden de bajonetten aanstonds ,,gebruikt worden om de Nederlanders uit Indië te ,,verdrijven"

Hiertegenover staat de meening, dat 't toch wel nimmer de bedoeling wezen zal, het geheele volk te wapenen, doch dat de ontwikkelde Javaansche jongelui bereid zouden zijn de lasten van een militie te dragen, mits ze op denzelfden voet behandeld zullen worden als de Europeanen, dat er dan geen gevaar zou bestaan, dat ze de wapenen zouden keeren tegen het Ned. gezag, daar zij zeer goed inzien, dat de Regeering véél doet ten bate van de ontwikkeling en opvoeding van het Javaansche volk en eveneens, dat de Europeanen juist in deze ontwikkelingsperiode door hen niet gemist kunnen worden. Of ze niet droomen van een in de toekomst zelfstandig Insulinde is een andere vraag.

Een tegenstander van den heer Boon komt in het *Bat. Nieuwsblad* van 5 Aug. op andere gronden toch tot dezelfde slotsom als genoemd blad, bewerende, dat bij de Inl. bevolking thans alle vertrouwen in de Regeering ontbreekt. Tot staving van dit beweren, haalt hij den uitslag aan van het onderzoek van den Directeur van B.B., die constateerde, dat de vervreemding tusschen bevolking en bestuur groot is:

,,Men moet in de binnenlanden zitten te midden ,,van de bevolking, die gebukt gaat onder zware ,,heerendiensten en onzinnig hoog opgedreven belas- ,,tingen, en dan de ontevredenheidsbetuigingen hoo- ,,ren, die alles uiten, behalve vertrouwen in Neder- ,,lands rechtvaardigheid".

,,Ook in hun eigen hoofden hebben ze alle vertrouwen verloren", zoo schrijft deze, en eindigt:

,,Zoolang er nog champagne wordt gedronken van ,,het geld der bevolking bij verschillende feestelijk- ,,heden, z.a. het openen van spoorwegen en bruggen, ,,het te waterlaten van schepen, en het in gebruik ,,nemen van gebouwen, terwijl op vele plaatsen de ,,bevolking nog honger lijdt, zoolang zal er geen ,,verbetering komen en zal er geen vertrouwen wor- ,,den gewekt.

,,Geen Inlandsche militie en geen wapens aan den ,,Inlander en den hiergeborene, vóórdat Nederland ,,door een werkelijk rechtvaardig bestuur het ver- ,,trouwen van hare onderdanen heeft gewonnen.

,,En dit zal nog lange, lange jaren duren!"

De redactie van het *B. N.* schrijft hieronder: ,,Wij

„bewandelen een gulden middenweg: wij gelooven „dat de regeering nu al behoorlijk blijk heeft gege„ven van goeden wil en *als ze maar stevig doorgaat* „in de aangewezen richting, zal de bevolking wel „vertrouwen hebben. Maar zeer zeker zal elke terug„stap gevaar voor het Nederlandsch gezag opleveren.

„Daarom ook geen militie zonder rechten, zonder „medezeggenschap in het bestuur aan den Indiër. „t Is helder als glas."

Zoo meent de redactie van het *B. N.*, doch anderen zien niet in, dat het laatste het logisch gevolg van het eerste moet wezen.

Vertrouwen echter is er vóór alles noodig; zoo van de zijde der bestuurders als van die der bevolking. Vertrouwen is een hoofdvereischte zoowel bij de opvoeding van het individu als bij de opvoeding van een volk. Doch men vertrouwe met verstand en doorzicht. Dat verstand en doorzicht is bij de Regeering uit den aard der zaak aanwezig; misschien ook bij het ontwikkelde deel der bevolking, doch helaas niet bij „den kleinen man".

En dat gebrek aan verstand en doorzicht, voortspruitende uit gebrek aan ontwikkeling, heeft meerdere malen tot gevolg, dat goed bedoelde en in het belang der bevolking genomen maatregelen verkeerd of in 't geheel niet worden begrepen en aanleiding geven tot ontevredenheid.

Toch is er de Regeering alles aan gelegen het vertrouwen der bevolking te winnen en te behouden, en daarin moeten de bestuursambtenaren — en daaronder de Inlandsche niet het minst, — haar steunen. Het is dan ook van het hoogste belang, dat voor Indisch bestuursambtenaar de besten van het volk gekozen worden. En dat zal kunnen, indien de betrekking meer begeerenswaard gemaakt wordt dan ze tegenwoordig is.

Suriname.

De *N. R. Crt.* van 3 November, Avondblad C, bevat een kort artikel, een soort afscheidsgroet aan den op dien dag naar Suriname vertrokken gouverneur *Staal*. Het blad acht het een heksentoer, onder de tegenwoordige omstandigheden in Suriname iets goeds te voorschijn te brengen.

„Een heksentoer — of de daad van een man, die het geloof bezit in zijn roeping, die zich zelf geeft aan zijn werk en wiens wil vast op het eene doel, dat hij bereiken moet, gericht is. Van zulk een kan goddelijke kracht uitgaan!

En dan vervolgt het blad:

„Zal gouverneur Staal zulk een man blijken te zijn? Reden om het tegenovergestelde aan te nemen hebben wij niet. Integendeel kan uit de wijze, waarop hij, na zijn benoeming, reeds maatregelen heeft getroffen om zijn hand in Suriname bij het werk te sterken, blijken dat het hem ernst is met zijn taak en dat hij de beste practische middelen zoekt, om die te vervullen.

Wij hebben destijds de vrees te kennen gegeven, dat de benoeming van den heer Staal als een aanwijzing zou moeten worden beschouwd voor een hoogst bedenkelijke neiging, bij het departement van koloniën bestaande, om de zaken van Suriname te behandelen, gelijk sommigen dat wilden, als zaken, die men maar had gaande te houden, zonder meer, en waarbij geenerlei perspectief te pas kwam.

Voor die vrees bestond, gelijk ons nader bleek, geen grond; minister Pleyte heeft, nog vóórdat de heer Staal werd aangezocht, moeite gedaan om voor Suriname een Gouverneur te krijgen, die geheel onafhankelijk van departementeele banden was, en van wien kon worden ondersteld, dat zijn bestuur een geheel nieuwe richting zou inwijden; en de wijze, waarop de heer Staal zijn taak aanvat, blijkend o.a. uit de vorming van de commissie van landbouwindustrieelen, welke bij het voeren van een Surinaamsche Ontwikkelingspolitiek van advies zal dienen, duidt wel degelijk op een ruim perspectief.

Met belangstelling zullen wij zijn verdere daden gadeslaan. Op den steun der Nederlandsche pers kan hij, bij een krachtig streven naar opbeuring niet alleen, maar ook voor het vlot en weder in de vaart brengen van de kolonie, ongetwijfeld rekenen.

Gouverneur Staal gaat uit om voor Nederland te werken — Suriname's heil is Nederland's belang.

Moge zijn arbeid, die, wij herhalen het nogmaals, zeer moeilijk zal wezen, vruchtbaar zijn."

Ons is niet bekend wie de man is, die door Minister *Pleyte* was aangezocht, een man „geheel onafhankelijk van departementeele banden" en wat meer zegt, een man „van wien kon worden verondersteld, dat zijn bestuur een geheel nieuwe richting zou inwijden." De hier bedoelde persoon heeft zich de benoeming niet laten welgevallen, maar hij zou een daad van vaderlandsliefde doen door de „nieuwe richting" bekend te maken, die zijn bestuur zou hebben ingewijd, zoo hij de benoeming had aanvaard.

Wij voor ons achten „de zaak van Suriname" niet zoo bijster moeilijk of gecompliceerd. Allen, die recht van medespreken hebben, zijn het er over eens, dat alles afhangt van den toestand van den landbouw. Bloeit deze, dan volgt al het andere van zelf. En die bloei kan komen, zoo de Nederlandsche kapitalisten de zaken willen aanpakken. Het is een verblijdend teeken, dat Gouverneur *Staal* dit ook gelooft, hetgeen hij heeft bewezen door den stoot te geven tot de vorming van het studie-syndicaat.

* * *

De West van 22 September schrijft over 't „tramplan Albina" en wat daar verder mede in verband staat. De verbinding zal bestaan uit een geregelden dienst van snelle stoom- of motorbooten naar Cottica, tot het punt Wanemoffo, van waar de reis naar Albina wordt voortgezet per motortram of muilezel-tram. Des morgens van Paramaribo vertrokken, zal men denzelfden dag Albina bereiken.

Het plan van deze verbinding, reeds 20 jaar geleden opgevat door den toenmaligen gouverneur Jhr. T. A. J. van Asch van Wijck, vormt een onderdeel van een grooter plan, dat ten doel heeft de noordelijke kuststreek van de kolonie, tusschen de Cottica en de Marowijne, in exploitatie te brengen.

De aanvaarding der concessie is verzekerd, zoodat binnenkort de uitvoering der plannen kan worden tegemoet gezien.

De concessionaris, de heer *Struycken de Roysancour*, in de kolonie teruggekeerd, deelde aan den redacteur van *De West* het volgende mede:

Het benoodigde kapitaal voor de drieledige onderneming is verzekerd. Vermoedelijk zullen drie afzonderlijke maatschappijen worden opgericht, waarvan:

de eerste zich belast met het tot stand brengen van de bovengenoemde gemeenschap tusschen Paramaribo en Albina,

de tweede het houtkapbedrijf op groote schaal ter hand zal nemen,

de derde zal strekken tot exploitatie der erfpachtsgronden, waarbij in het bijzonder het oog gevestigd is op de cultuur van suiker, kokosnoten en sisal.

De ondernemingen worden opgericht met Amerikaansch kapitaal.

De Aluminium Company, die voor de exploitatie van Bauxit aan de Cottica groot belang heeft bij de tot standkoming der verbinding, is toegetreden tot de combinatie.

De komst van den heer Struycken heeft ten doel verschillende voorbereidende maatregelen te treffen en de overdrachtsformaliteiten te regelen, in verband met de vorming van vennootschappen in overeenstemming met het wettelijk voorschrift, dat slechts concessiën worden verleend aan personen of vennootschappen in de kolonie of in Nederland gevestigd.

Zoodra die zaak geregeld is, zal de heer Struycken naar New-York terugkeeren tot verdere afwikkeling van zaken. Middelerwijl zal in de kolonie aanstonds begonnen worden aan de voorbereiding der werkzaamheden voor het tot stand komen der binnenlandsche gemeenschap, terwijl eveneens met de houtexploitatie waarschijnlijk reeds dadelijk een aanvang zal worden gemaakt.

De West voegt hieraan het volgende toe: Volgens de voorwaarden der concessie, moet drie jaar na de aanvaarding daarvan de binnenlandsche verkeersdienst met Albina geopend zijn. Het laat zich aanzien, dat dit heel wat spoediger het geval zal zijn.

Zoodra de nieuwe verkeersdienst met Albina in werking treedt, zal de zeedienst van Gouvernementswege naar die plaats vervallen.

* * *

In *De West* van 15 September een interessant verhaal van een reis van een in Suriname voor het houtbedrijf vertoevenden Canadees, den heer *Arthur P. Denby*.

Deze heeft, vergezeld van den heer *Puth*, in een korjaal een reis gemaakt langs de Surinamerivier tot aan de samenvloeiing van de Gran Rio en de Pikien Rio, de beide bronrivieren.

„In het dorp Granmankondre, het eindpunt van de reis, vernam men, dat in geen twintig jaren in dit oord blanken waren gezien, uitgezonderd de leden van de expeditie Eilerts de Haan, welke laatste, helaas! op dezen tocht den dood vond. De komst van den heer Denby en zijn metgezel, den heer Puth, verwekte dan ook geweldige opschudding in het Boschnegerdorp. Vele zwarte kindertjes, die nog nooit vreemdelingen hadden gezien, namen de vlucht op het gezicht van de blanken. De Boschnegers waren echter over het geheel zeer voorkomend en gastvrij.

De heer Denby vond de reis van eenige weken, waarbij men zich primitief moet behelpen, een eigenaardig genot. Men sliep in hangmatten aan de boorden der rivier, of op zandbanken daarin, soms ook onder het eenvoudige palmdak van een Boschnegerkamp. Men kookte zijn potje in de open lucht. Men genoot van de tochten in ranke vaartuigjes op den bruisenden stroom en over watervallen, en bewonderde de buitengewone handigheid van de zwarte bootslieden."

* * *

In *De Telegraaf* van 2 November (Avondbl. 1e blad) vertelt de correspondent van het blad te Vlissingen, hoe de „Welsh Prince" getorpedeerd werd; hij heeft het verhaal uit den mond van den tweeden hofmeester, „een kleurling, een slanke jonge zeeman, Nederlander van nationaliteit, want hij was afkomstig van Suriname". Het schip was zonder

waarschuwing getorpedeerd. Na twaalf uren in een boot te hebben rondgedreven, werden de schipbreukelingen door een stoomschip opgenomen en naar Malta gebracht; van daar gingen ze via Marseille en Parijs naar Southampton, waar de jonge man werd afgemonsterd. Hij verklaarde aan den correspondent weer te zullen gaan varen, maar niet meer in Europa.

* * *

In het „Beknopt verslag der hoofdbestuursvergadering van 11 October 1916" van het Algemeen Nederlandsch Verbond vinden wij in *Neerlandia* van Nov. 1916 omtrent de groep Suriname het volgende: „Uit de mededeelingen van het Dagel. Bestuur blijkt, dat het altijd nog niet is gelukt deze groep opnieuw te organiseeren, waartoe verschillende ongunstige omstandigheden hebben bijgedragen. In verband met de bestuurswisseling in deze kolonie, worden thans nieuwe pogingen aangewend."

* * *

Het Stbl. No. 481 bevat een Kon. besluit van den 24sten October, bepalende de bekendmaking in het Staatsblad van het op 30 September 1915 te Parijs tusschen Nederland en Frankrijk gesloten verdrag, strekkende tot regeling van de grens tusschen Suriname en Fransch Guyana over een gedeelte der Marowijnerivier.

In het voetspoor der Vaderen.

Nabij de stad Cayenne — in Fransch Guyana — ligt de berg Sépérou. [1]

Op den berg is een gedenksteen, die ieder Nederlander met trots zal vervullen, al wordt daarop een nederlaag in herinnering gebracht, door de oude Hollanders geleden.

Ook daar weer een getuigenis van de tegenwoordigheid onzer voorvaderen!

De Mont Sépérou is ten opzichte van Cayenne, wat het Fort Zeelandia is voor Paramaribo. Het was vroeger een fort, gelegen op dien heuvel. Tegenwoordig vindt men er nog eenige regeeringsgebouwen, o. a. de Kazerne en op den top een hooge vlaggestok en een seininrichting, terwijl er 's nachts een licht brandt ten dienste der scheepvaart.

Boven de poort, gaande door een overgebleven stuk wal op den top van den berg, is een hardsteenen plaat aangebracht met het volgende opschrift:

„Le fort établi sur le Mont de Sépérou par Messire Charles Poncet de Brétigny [2]) après son débarquement du 29 Novembre 1643; était tombé en Mai 1666 aux mains des Hollandais qui le garnirent de 300 hommes et 26 canons, fut repris de vive force dans un assaut nocturne le 21 Décembre 1676 par les soldats et marins Français sous les ordres du vice-amiral Comte Jean d'Estrées, commandant en chef l'escadre du Ponant."

„Dans ce combat furent tués du côté français M. M. Bicotteau et Bécon, officiers, avec 38 hommes. Il y eut plus 10 officiers et 95 hommes blessés dont une quinzaine mortellement.

Du coté hollandais tout-ce-qui ne périt pas en résistant vaillammant à l'assaut de nos troupes dut se rendre à discrétion."

„La présente inscription commémorative voté par le Comité de patronage du Musée local a été mise en place le 21 Décembre 1901, pour du 225me anniversaire du glorieux fait d'armes qu' elle rappelle."

In de muren van de poort zijn vele namen ingegrifd, de meeste nog nauwlijks leesbaar.

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

Ginneken bij Breda, 11 Juni 1916.

Curaçao.

In de „*Cur. Crt.*" van 27 Sept. jl. komt het volgende onrustbarende bericht voor:

„Stond de uitgezaaide maïs op vele plantages mooi tengevolge van de overvloedige regens van den laatsten tijd, thans dreigt de rupsenplaag de opgewekte verwachting den bodem in te slaan. Hier en daar is de geheele aanplant in korten tijd kaal gevreten, zoo erg, dat de runderen niet bestand bleken tegen den door de rupsen veroorzaakten overlast en het veld moesten verlaten".

In het blad van 6 Oct. jl. lezen wij echter:

„De onlangs door den Gouvernements-Landbouwkundige, den heer *G. B. Dussel*, ontvangen motorploeg werkt uitstekend. Eerst werd geploegd op het Gouvernementscultuurterrein van Groot Kwartier. Direct na het ploegen werd kleine maïs geplant, welke thans reeds, nog slechts eenige weken oud, een krachtig opschietend gewas vormt, zonder onkruid of rups. Motor en ploeg zijn geleverd door de bekende Avery-fabriek, Peoria, Ill.

De motor is zeer krachtig en de ploeg bezit een groote capaciteit.

Verschillende belangstellenden, die het ploegen zagen, waren zeer ingenomen met het geleverde werk. De Gouverneur kwam persoonlijk het werk opnemen.

De Landbouwkundige is begonnen uitvoering te geven aan zijn plan om ter demonstratie van het werk op eenige plantages gratis te ploegen. Zoo werkt de motorploeg thans op de plantage Groot St. Joris van den heer F. A. Perret Gentil. Wellicht zal dit werktuig, welks aanschaffing de Landbouwkundige aanvroeg na terugkomst van zijn studiereis naar de Vereenigde Staten, een groote verandering en verbetering in onzen landbouw aanbrengen, evenals de automobielen het hebben gedaan in ons verkeerwezen."

* * *

De „*Amigoe di Curaçao* schrijft:

„Het voortbestaan van Curaçao, als Kolenstation, heeft aan een zijden draad gehangen.

De Amerikaansche regeering heeft te Colon en Bilboa prachtige kolenstations laten oprichten, voorzien van de meest moderne laadtorens. De kolen konden daar aan de schepen geleverd worden voor 6 dollar de ton.

Als men nu weet, dat alleen de vracht van de op Curaçao ingevoerde steenkolen reeds plm. 6 dollar bedraagt, begrijpt men van zelf, dat het Curaçao onmogelijk was met het Kolenstation van Colon te concurreeren. De Nederlandsche Regeering en het Koloniaal Bestuur hebben zich het lot van Curaçao aangetrokken en langs diplomatieken weg verkregen, dat het reeds bestaande Kolenstation Curaçao geen concurrentie te duchten zal hebben van Colon en Bilboa. De lijnen, die gewend waren hier kolen in te nemen, zullen voortaan te Colon slechts zooveel mogen bunkeren, dat zij Curaçao kunnen bereiken.

Het gevolg van dezen maatregel was, dat de Spaansche en Italiaansche boot weer op Curaçao hun kolen innemen, evenals vroeger.

Een bizonder woord van dank verdient in deze zeker de Weledelgestr. Heer *D. M. Sasso*, Consul der Nederlanden te Panama, die zich bijzonder voor onze Kolonie interesseert.

* * *

De Curaçaosche bladen vermelden, dat de firma *S. E. L. Maduro en Sons* een bankiershuis heeft opgericht met een kapitaal van *f* 1.000.000.

De *Amigoe* merkt naar aanleiding hiervan op:

„Zoo gaat Curaçao vooruit! Mocht het Gouvernement ook eenige faciliteiten kunnen verleenen, om de werking van dit bankiershuis te vergemakkelijken, dan hopen wij, dat het Koloniaal Bestuur niet in gebreke zal blijven te doen wat het vermag.

Na den oorlog zal de verdere ontwikkeling der Kolonie wel grootendeels overgelaten worden aan het initiatief der Ingezetenen.

Het bestaan van een goed werkend Bankiershuis zal uitbreiding van handel, scheepvaart en industrie ten zeerste bevorderen.

* * *

De geneesheer *C. Polak*, uit Suriname telegrafisch ontboden door het Koloniaal Bestuur, is begin Oct. jl. met het s.s. „Tellus" te Willemstad aangekomen. De heer Polak is bestemd om te worden benoemd tot geneesheer van het 4e en 5e district, ter vervanging van den heer L. C. J. Nunes, die overgeplaatst is naar St. Martin (N. G.)

* * *

Op 1 Oct. jl. mocht de heer *J. F. L. Romijn* zijn zilveren jubileum vieren als deurwaarder bij het hof van justitie en het kantongerecht te Willemstad.

Voordat hij tot deze betrekking geroepen werd, is hij 17 jaar militair geweest, zoodat hij den lande 42 jaar gediend heeft.

Gedurende dit tijdsverloop heeft de jubilaris zich door ijver en plichtsbetrachting onderscheiden, waarvan getuigenis aflegt de gouden eere-medaille van de Oranje-Nassau-orde, waarmede hij eenige jaren geleden begiftigd werd.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Centrale Onderlinge Javaansche Levensverzekering. Deze heeft onlangs een voorloopig verslag ingediend over het eerste boekjaar, loopende van 1 Augustus 1915 tot ultimo Juli 1916. Hieraan wordt 't volgende uit de *Pembrita Betawi* ontleend: Deze maatschappij werd opgericht op initiatief van den heer J. Wildeman, oud-direkteur in Indië van de „*Levensverzekering-Mij. Arnhem*", op den 25sten April 1915 en opende op den 1sten Augustus d. a. v. haar kantoor aan den Bragaweg te Bandong. Niet zeker zijnde van de levensvatbaarheid der zaak, werd in de Europeesche pers geen ruchtbaarheid er aan gegeven, en in alle stilte de arbeid begonnen. Al spoedig bleek echter, dat de localiteit aan den Bragaweg te klein was en slaagde het Bestuur er in een geschikt perceel te huren aan den Schoolweg, waarheen op 1 Januari 1916 het kantoor werd overgebracht. Op 30 Juni 1916 sloot het eerste boekjaar, — loopende dus feitelijk over 11 maanden — en kon

[1]) Deze gegevens werden mij welwillend verstrekt door den heer W. A. van 't Hoogerhuis te Paramaribo.

[2]) In 1643 werd er te Rouaan — in Frankrijk — eene maatschappij opgericht tot Kolonisatie, aan het hoofd van welke zekere Poncet de Brétigny stond, die wegens zijn wreedheid met verscheidene zijner volgelingen, door de Indianen vermoord werd.

de vereeniging tot hare groote vreugde constateeren, dat zij werkelijk in eene behoefte voorziet. Niet alleen, dat de verwachtingen bereikt werden, doch zelfs ver overtroffen. Was de getaxeerde productie voor het eerste jaar gezamenlijk ca. *f* 200,000, in werkelijkheid werden polissen uitgereikt tot een bedrag van *f* 450.000. De betaling der premiën liet weinig te wenschen over en was tot heden gemiddeld beter dan bij de Hollandsche maatschappijen. Het resultaat is dan ook, dat er op 1 Juli 1916 nog *f* 420.000 aan verzekering van kracht was. Over de sterfte kan de vereeniging ook zeer tevreden zijn, aangezien van de ruim 300 leden slechts 1 overleed, waardoor een uitkeering van *f* 1500 verschuldigd werd. De vereeniging houdt voor eigen risico een maximum van *f* 2000. Posten boven dat bedrag werden herverzekerd bij de „*Dordrecht*" en de „*Amsterdamsche*' .

Commissarissen dezer vereeniging, welke geheel coöperatief werkt, zijn thans de heeren J. Admiraal, H. W. Coenen, K. A. van der Hoek, Raden Mas Toemenggoeng Ario Koesoemo Joedo, Regent van Ponorogo, Raden Toemenggoeng Tjokro Amiprodjo, Regent van Demak en O. S. Tjokroaminoto, journalist, president van de *Centrale Sarikat Isdam* te Soerabaja.

Moraal getrokken door Pertimbangan. Deze schrijver verhaalt:

Een *roemah obat* (apotheek) te Djokjakarta. Twee Javaansche jongelieden treden er binnen, die behoorlijk, dat wil zeggen met de noodige beleefdheid, door den beheerder worden ontvangen. Deze vraagt in het Javaansch, in *ngoko*-vorm (laag Javaansch) wat zij wenschen. En wat een ongehoorde brutaliteit!..... De Javaantjes antwoorden zoo waar ook in het *ngoko!* Herrie tusschen den verkooper en de beide koopers. De eerste jaagt de menschen uit zijn winkeltje. Verteld wordt, dat deze, die eerst weerstand hebben geboden, doch ten slotte wel hun biezen moesten pakken, een aanklacht hebben ingediend bij de bevoegde machten. Zij zijn leerlingen van de Inlandsche Rechtsschool. Moraal: Spreek geen *ngoko* tegen Blanda's, zij het dat die menschen, als zij van dien vorm der Javaansche taal gebruik maken, een heerlijk bewijs geven van hun gebrek aan behoorlijke opvoeding. Opgevoed of onopgevoed zijn zij echter de meesters van Java.

De nieuwe Solosche partij. D.w.z. de *Indische Democratische vereeniging*, zoo schrijft *Amin* in de *Voorpost*, zal, naar verluidt, den 30sten Juli te Solo weder een constitutievergadering houden, niettegenstaande de partij naar het heette, reeds geconstitueerd (opgericht) was. Enfin, een mensch is gauw zijn memorie kwijt. Oom Landouw zal de leiding van de vergadering in handen stellen van „boeng" *van de Kamer*, die zich zelf den naam heeft gegeven van „blauwe Indische Nederlander". Never mind, de Ketoepat, want de „blauwe Indische Nederlander" zal ter vergadering geassisteerd en geruggesteund worden door den „blanken Indischen Nederlander", den anti-militairistischen sergeant-majoor-kwartiermeester, dienstdoenden adjudant-onderofficier *van den Tol*. De spektakelmakers, de sosjialen en Insulinders, met hunne respectieve kepala's *Sneevliet* en *Topec*, ook een combinatie van een „blanken" en een „blauwen" Indischen Nederlander, zullen in de vergadering n i e t het woord mogen voeren. Deze twee hebben trouwens met elkaar afgesproken om Zondag n i e t te komen. Wat zal de dubbele nu in zijn schik zijn. Ik hoor hem al uitgelaten zingen:

Turf in je ransel, turf in je ransel,
Jan wat duurt die taptoe lang.
Luim in je boddie, gril in je koppie,
Zie, dat is de I.D.P.'s drang.

Wat zal dat een reuzensucces zijn, als de vergadering geleid wordt door den politieken zuigeling, *boeng* van de Kamer! Neen, dan moet de wd. Hcvp. (hoofdcommissaris van politie) van Semarang maar naar Solo gaan om weer eens hartelijk te kunnen lachen over de enormiteiten, welke de leider dan zal debiteeren. In de vergadering te Semarang, bij Wilten gehouden, heeft de exentrieke *boeng* n.l. gezegd, dat hij een figuur wil hebben als Douwes Dekker, maar...... iets anders dan anders, verder dat hij hetzelfde enthousiasme van noode heeft, als die van de oude I. P., maar iets anders dan anders, en ten laatste, dat hij dit en dat wil doen, maar...... weer iets anders den anders. Zeg, „boeng" v. d. Kamer, wat wil je nu toch? Zou het niet beter zijn, om de Indo's, die te Solo achter (gelukkig nog achter en niet voor) een hondenkar loopen, een guitaar en een viool in de handen te geven en die menschen dan te laten krontjongen:

Djangan mandi kali Pesapen,
Kali Pesapen banjak lintahnja,
Djangan djadi associatiemen
Associatiemen banjak tingkahnja.

Refrein.

Ajoon in de soos „Gezelligheid",
Ajoon I. D. P. het kindje van den tijd.

Doe dat, zeg boeng van de Kamer, en je zult zien, kerel, dat als reactie daarop, de kinderen van de „echte" Nederlanders, de Hollandsche Nederlanders dus, op de maat van mevrouw Sneevliet uit volle borst zullen zingen het liedje:

Ik ben een totok
In hart en nieren,
Ik ben een totok
In mijn bloed.
Indië moge zonnig wezen,
In Holland is het wel goed.

Ik ben een totok
Zonder mankeeren,
Ik ben een totok
In mijn hart.
Holland moog slijkerig wezen,
Ik loop in de modder voor mijn part.

Ik ben een totok
Lieve lieden,
Ik ben een totok
Lieve mensch.
In mijn land nog eens te wonen,
Dat is 'o, zoo'n lieve wensch.

Ziet ge wel, dat het iets anders zal worden dan iets anders. „Tegenstrijdige belangen", zou Sneevliet zeggen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een afkeuring. In de *Tjhoen Tjhioe* wordt de hierboven genoemde *Indische Democratische Partij* heftig aangevallen, omdat zij feitelijk een voortzetting is van de *Indische Partij* en *Insulinde*, terwijl Inlanders en Chineesen daarin niet worden toegelaten. Wel een bewijs, dat deze partij deze beide rassen als melkkoetje beschouwt, die ze ten eeuwigen dage in slavernij wil houden. Ook wordt 't haar kwalijk genomen, dat zij niet in navolging van Insulinde, het Maleisch als voertaal voor de vereeniging heeft aangenomen. Immers het Maleisch is de „wereldtaal No. 2", het Nederlandsch daarentegen de taal van een klein volk, een taal „zout en duur", in Azië niet gewild en zonder eenige toekomst. Ook wordt afgekeurd de aansluiting met den volbloed Europeaan, wat aan kapitalistische en likkerige overwegingen wordt toegeschreven, waardoor men zijn leven lang *slaaf* blijft. Daarentegen wordt aanbevolen de aansluiting met Chineezen en Inlanders, die immers van moederszijde aan elkaar verwant zijn.

Het Geheim uitgelekt. Het blad *Sin Po* verneemt uit goede bron, dat hetgeen te Bandong in het congres van de *Sarikat Islam* geheim is behandeld, thans ruchtbaar is geworden. *Raden Goenawan*, president van de Centrale S. I. in West Java, wonende te Batavia, werd daarin flink onderhanden genomen. Het bestuur van de C. S. I. heeft reeds beslist, dat aan *Raden Goenawan* 14 dagen tijd wordt gegeven om zich te verzoenen met het centrale bestuur. Indien hij daartoe overgaat, behoeft hij niets terug te storten van de *f* 6500, welke hij van de S. I.-ers van West Java heeft ontvangen in zijn kwaliteit van President. Zoo niet, dan zal dat geld van de S. I. desnoods gerechtelijk worden ingevorderd. In de Maleische bladen leest men dikwijls dat *Goenawan* het geld van de S. I. tot ettelijke duizenden heeft misbruikt en dat hij van al dat geld, dat hij reeds heeft ontvangen, geen rekening en verantwoording durfde af te leggen.

Javaansche Psyche. In de *Bintang Soerabaja* lezen wij 't volgende, uit het *Soer. Handelsblad* overgenomen: Uit nuchtere politierapporten krijgt men in doorsnee een anderen kijk op Inlanders, dan uit de dichterlijke reisbeschrijvingen van menschen, die den Javaan leeren kennen door het raampje van het restaurantrijtuig. In het archief der Soerabajaasche politie wordt weer zoo'n belangrijke getuigenis van de psychologie van den Javaan gedeponeerd. Het betreft het geval van den Inlander *Markaban*, die verleden week in de kampong Bogen op laaghartige wijze werd vermoord. Markaban lag zingende en strootjes rookende in zijn krossimales (luierstoel), waarvan de leuning tegen den linkerwand van zijn gèdèk huisje stond. Ter hoogte van zijn hoofd wrong de moordenaar een geweer door den wand en schoot het ding af, waardoor Markaban de volle lading in het achterhoofd kreeg. De geheele linkerhelft van het gelaat werd weggeschoten en deeltjes hersens kwamen op den tegenovergestelden wand terecht. Ofschoon de bevolking direct op het geluid afkwam, is de laffe moordenaar toch niet gegrepen. En hierin zit de waarde van het verhaal: de bevolking durfde den moordenaar niet aan. Zij weet wie de dader is en brengt hem niet aan, verbergt hem in alle mogelijke schuilhoeken, enkel uit vrees voor zijn wraak. Want voor de politie staat het vast, dat *Pa Kandar* de dader is. Dit constateert zij uit verschillende combinaties, die successievelijk worden opgenoemd.

De beruchte Chauffeur en de Chineesche Landheeren.

De *Perniagan* heeft 't over den chauffeur van den hoofdcommissaris van politie te Soerabaja, door de bevolking genoemd ,,sjauppeur dari toean hoofdcommissaris". Zoo goed bekend als de hoofdcommissaris staat, zoo berucht is zijn chauffeur. Hij is bestuurslid van de afdeeling der *S. I.* op Sima Wagean, onderdistrikt Koepang, op de grens van Soerabaja en terroriseert de bevolking op ergerlijke wijze. De aard der klachten, welke van de bevolking uitgaan, zou den man voor den strafrechter kunnen brengen, indien zij den moed vond tegen hem te getuigen. Maar als gewoonlijk is ook hier de Javaan bang en zelfs de kepala's kampong vreezen *Latimin*, zoo heet deze chauffeur. De geuite beschuldigingen kunnen niet alle vermeld worden, maar het blad wenscht slechts te wijzen op 's mans actie tegen de eigenaren van particuliere landerijen, een kwestie welke de Inlandsche wereld te Soerabaja buitengewoon bezig houdt.

Latimin, de chauffeur van den hoofdcommissaris, is een gevaarlijk sujet en een der grootste onruststokers op het land Simo, waar vele ongeregeldheden hebben plaats gehad. Op een avond riep hij wederom de ingezetenen te zijnen huize bijeen en verbood hen *padjeg* te betalen. Degenen, die het toch zouden doen noemde hij ,,*afschrapsels*" van den *toean tanah*, kinderen van diens bijzitten (buitenbeentjes). Dan heette het verder, dat de padjeg betalers niet als Javaan begraven zouden worden (n.l. volgens den Mohamedaanschen ritus) en dat de landheer dan daarvoor zorgen moest. Verder worden andere dreigementen geuit, zoodat de bevolking zich ten slotte tot verzet leende. Terwijl de hoofdcommissaris zijn best doet, om elke buitensporigheid der S-I-ers te smoren, voert zijn chauffeur een actie in tegenovergestelde richting!

Het hier boven genoemde land Simo verkeert thans in zulke moeilijke omstandigheden, dat de landheer, den strijd moede, het voor een zeer lagen prijs aan een Japanner te koop heeft aangeboden. De *Djawa Tengah* wijst op het gevaar in verband met de voortgaande indringing der Japanners en verwijst te dien aanzien naar de Maleische bladen, die dit gevaar ook niet denkbeeldig achten. De *Warna Warta* heeft met groote ingenomenheid kennis genomen van de ontsteltenis, zoowel in de Europeesche als Chineesche pers, maar vooral in de Maleische bladen verwekt door het bekend worden van de Japansche plannen met betrekking tot de particuliere landen. Feitelijk hebben de Javanen — alzoo de redeneering van dit blad — met hun gewelddadig en onrechtmatig optreden, hieraan zelf schuld. De Chineesche landeigenaren hebben er genoeg van en willen al dat geldelijk nadeel en het verdriet hun dagelijks aangedaan, niet langer dragen. In den laatsten tijd worden ook de aanplantingen moedwillig vernield. Het is beter — zeggen die landheeren — hun geld in de brandkast te bewaren. En laten de Inlanders, die zoo schreeuwen, dat de Regeering die landen weder moet inkoopen, maar zelf eens de millioenen bij elkaar brengen en daarmede vennootschappen oprichten om die landen zelf op te koopen. Zij kunnen die dan naar eigen inzichten exploiteeren.

Gebrek aan leerkrachten. De *Perniagan* klaagt er over, dat zoowel in het vorige, als in dit jaar, telkens meer dan 100 candidaat-leerlingen afgewezen werden van de Hollandsch-Chineesche scholen en wel wegens gebrek aan personeel. Die kinderen hebben toch allen recht om toegelaten te worden. Waarom worden voor de Hollandsche leerlingen zooveel scholen opgericht en worden de Chineezen, die zooveel talrijker zijn, maar met twee afgescheept?

Een Uitlegging. Hetzelfde blad geeft een uitlegging van de beteekenis der benamingen *Tiong Kok* (d.i. China) en *Tiong Hoa* (d.i. Chinees). *Tiong Hok* beteekent letterlijk ,,*Rijk van het Midden*", *Tiong Hoa* ,,*Bloem van het Midden*". M.a.w. Beschaving of schoonheid van het Midden.

Geen onrechtmatige Titels meer. De *Djawa Tengah* weet te vertellen, dat de Regeering dezer dagen aan verschillende personen verboden heeft den onrechtmatig door hen gevoerden titel van *Raden Mas* langer te dragen. In verband hiermede willen de tegenwoordige regent van Tjandjoer en zijn raden ajoe dien titel niet langer meer voor hun naam bezigen en noemen zij zich nu eenvoudig *Toemenggoeng Wira Nata Koesoema*.

Een Beleediging. Hetzelfde blad dringt ook aan op een streng onderzoek en bestraffing van de schuldigen, naar aanleiding van het feit, dat de Commissaris van politie te Palembang de door de Chineesche Handelsvereeniging aldaar uitgestoken nationale vlag heeft doen nederhalen en op den grond werpen. De Chineesche gemeente is daardoor ten zeerste beleedigd en verbitterd. Wellicht is hiervan de oorzaak, dat niet was voldaan aan den last van het bestuur om naast de Chineesche vlag ook de Nederlandsche vlag uit te steken. Maar waarom dan niet eerst een waarschuwing gedaan, alvorens de Chineesche vlag neder te halen? Zoo vraagt het blad.

Van Vreemde Koloniën.

Woelig Zuid-Afrika.

Er is velerlei nieuws uit en over Zuid-Afrika, waar men wel in den oorlog meeleeft en er zelfs deel aan neemt, maar waar men intusschen niet de onderlinge tweespalt vergeet.

In Johannesburg is een beweging uitgebroken om soldijverbetering van de troepen, die in landen overzee vechten. Men wil voor de soldaten van de Z.-A. Unie een betaling op gelijk peil als de soldijen der Indische strijders. Afgevaardigden hebben de zaak bij Botha bepleit, die echter geen toezegging kon doen. Ook te Durban is dientengevolge een drukbezochte vergadering geweest.

Behalve de momenteele woeling, die hierdoor veroorzaakt is, werkt 't ook de versterking van 't Afrikaansche element in 't Entente-leger tegen, hetgeen zeer ongelegen komt.

De berichten uit Frankrijk in Afrika aangebracht over de reeds gebrachte offers zijn niet geschikt om de gemoederen te kalmeeren. De ,,Cape Times" gaf een artikel van een gevecht, waaraan de Z.-A. brigade in Juli in Frankrijk deelnam; de brigade telde bij den aanvang 121 officieren en 3032 minderen, Engelschen en Afrikaanders. De brigade verloor vier-vijfden van haar effectief, zij bereikte zelfs ten koste van dien prijs haar doel niet, doch werd uit 't bosch van Delville teruggedreven. Vraagt men bij dergelijke berichten nieuwe vrijwilligers, dan wordt de toeloop gering, als er nog op gewezen wordt, dat de soldaten minder soldij krijgen dan de uit Britsch-Indië gezonden krijgers.

Mag men 't inzicht van den ,,Spectator" deelen, dan zou de Engelsche regeering ook kaffers bestemd hebben om in de gelederen op 't Westerfront te dienen. De Z.-A. regeering zou namelijk 10.000 kaffers zenden om in Frankrijk aan de havens te werken. Maar de Britsche regeering had er bijgevoegd, dat het als een militair korps moet zijn georganiseerd en een volledig uitgeruste ambulance zou meegaan. De ,,Sunday Times", het Engelsche officieele orgaan, wist verder te vertellen, dat de kaffers zullen worden gebruikt om loopgraven aan te leggen. ,,Pretoria News" schrijft voluit, dat de kaffers als ,,onze wapenbroeders" op 't slagveld zullen staan. De ,,Spectator" neemt de goede trouw van de Unie aan, maar dan heeft de Eng. regeering er haar weer in laten loopen. 't Blad ziet er een ernstig gevaar voor Z.-A. in, dat zwarten en blanken als gelijkwaardige krijgers naast en met elkander in 't gelid staan en strijden.

Hoewel 't misleidend kan zijn op den uitslag van een verkiezing conclusies te bouwen, wagen de Z.-A. bladen zich hieraan toch, om uit de in Fauresmith, in den Vrijstaat, gehouden verkiezing voor den Volksraad, tot den snellen achteruitgang van den invloed van Botha te besluiten. In October 1915 was de uitslag dat de candidaat der Nationale partij werd gekozen met 793 stemmen tegen 721 op den candidaat der Z.-A. partij — d. i. Botha partij. — Ditmaal is de Nationalist gekozen met 953 tegen 648 op de Z.-A. partijman, die geen slechte candidaat was.

Het denkbeeld om een Vrouwenmonument te stichten ter nagedachtenis van de vrouwen en kinderen, die in de beruchte concentratiekampen zijn omgekomen, is zeker ook geen uiting van toenadering tusschen Boer en Brit. De onthulling van dit monument, waarbij gedichten werden ten beste gegeven, waarvan een aldus begon:

> Terwijl die pijne-krete
> Nog luide roep om wraak......

gaf gelegenheid waar te nemen, wat in 't Boerengemoed nog naleeft uit den strijd, waarbij Botha en Smuts tegen Engeland in 't veld stonden.

Toch is 't zeker merkwaardig, dat een voldoend aantal Boeren gehoor heeft gegeven aan den oproep voor den tocht naar Duitsch Oost-Afrika, waar Smuts met groot succes de leiding blijft voeren. Wel heeft hij daar de samenwerking met Belgen, Engelschen, Franschen en Portugeezen, maar 't aandeel der Boeren is niet gering, en ook als commandanten van colonnes geven zij hun ondervinding uit Duitsch Z.-W.-Afrika ten beste.

Churchill over zwarte troepen.

In de artikelen, door den oud-minister Churchill, over den toestand van Duitschland in den ,,Observer" geschreven, hervat hij ook 't pleidooi, vroeger door hem in het Lagerhuis gehouden, om meer gekleurde onderdanen in 't veld te brengen. Op het oogenblik staan, zegt hij, de legers der entente tot die der centralen als 7:5, maar de centrale ligging, de spoorwegen en de uitnemende organisatie van den vijand wisselen het verschil nagenoeg uit (N. R. Crt. 3 Nov Av. B.). Om een beter resultaat te verkrijgen dan tot nog toe is verkregen, moet de entente in 1917 aanzienlijk meer troepen in 't veld zenden. Engeland kan dat door zijn millioenen onderdanen in Indië en Afrika op te roepen. In Oost-Afrika komen o. a. spoedig de zwarte troepen vrij. 't Europeesche klimaat is des winters voor bruin en zwart niet geschikt, maar ze kunnnen alvast in de Levant tegen Turkije in 't vuur worden gebracht. Het zal anders niet gaan. Alleen door 't menschenmateriaal van Duitschland uit te putten, zal er een eind aan den oorlog komen.

Australië geen dienstplicht.

Het referendum heeft een ongeveer gelijke verdeeling van vóór- en tegenstanders uitgewezen. 966.000 vóór, 883.000 tegen, het verschil is te klein om van een doorslaande meerderheid te mogen spreken. Ook voor de oplossing zelf is geen doorslag gegeven, te minder omdat de vraag de gemoederen zoo hoog heeft verhit, dat in hoog aanzien zijnde personen uit de arbeiderspartij gestooten zijn, omdat zij vóór dienstplicht waren, ja dat zelfs een aanslag op het leven van den minister-president Hughes is gepleegd om zijn pro-dienstplicht-ijveren. Tegen zoo groot en zoo talrijk verzet in zal dienstplicht niet kunnen worden doorgevoerd.

De positie van Hughes wordt nu een zeer lastige. Wil hij, gesteund door de kleine meerderheid van het referendum, dienstplicht doen invoeren, dan zal hij het land in groote, niet te temmen onrust brengen. Ziet hij van verdere stappen af, niettegenstaande het referendum een — zij 't kleine — meerderheid heeft

gebracht, dan maakt hij zijn positie niet minder onmogelijk. Hughes zal wel plaats moeten maken voor een democraat, die ten opzichte van dienstplicht geen hartstochtelijk voorvechter is geweest.

In de „Manchester Guardian" worden eenige der redenen vermeld voor den tegenstand die de dienstplicht ondervindt. Australië is optimistisch, het volk gelooft vast aan de volledige overwinning der entente. Australië telt veel Ieren (wel 20 percent van de uitgebrachte stemmen) en deze zijn verbitterd over de niet-invoering van home-rule in Ierland en daarom tegen dienstplicht, evenals in Ierland zelfs. De krachtige vakvereenigingen willen van dienstplicht niet weten. Australië meent naar verhouding in den oorlog meer gedaan te hebben dan eenige andere kolonie en daarom niet tot verplichten dienst gedwongen te moeten worden. Bovendien bestaat, volgens den schrijver, in Australië een instinctmatig bewustzijn dat 't in 't algemeen af te keuren is om de autoriteiten nog ruimer bevoegdheden te geven dan zij reeds bezitten.

Met dit al, verklaart de Sydney-correspondent van de „Times" dat niet te duidelijk kan worden betoogd, dat de uitslag van het referendum niets afdoet aan de vastbeslotenheid, waarmede Australië aan 't voleidigen van den oorlog blijft medewerken, tot een uitslag zal zijn verkregen, die voor de geallieerden aannemelijk is.

De waarde van Deensch West-Indië.

Nu de verkoop der Deensche koloniën aan de Ver. Staten in volle onderhandeling is, is van bijzonder actueel belang wat een Amerikaansch consulair verslag over de suikerindustrie op St. Croix zegt, en waaraan het volgende ontleend is.

't Verbouwen van suikerriet is de belangrijkste landbouw-industrie op St. Croix, het neemt ongeveer 13000 acres in beslag. Pogingen om katoen te verbouwen mislukten, voor andere producten wordt nog 30000 acres bebouwd, voornamelijk voor weidegras.

Het overzicht, dat de N. R. C. 4 Nov. Av. B. overneemt, komt tot de conclusie, dat al de Deensch W.-I. fabrieken, vergeleken bij die op Cuba of Porto Rico, van kleinen omvang zijn met slechts kleine opbrengst. Onder toezicht van een moederland in Europa, dat om verschillende redenen uit politiek oogpunt niet kon of wenschte financieelen of commercieelen steun te geven aan deze eilanden, zooals door deze werd gevraagd, hadden zij geen prikkel om zich te ontwikkelen, want kapitaal had men er niet voor over. Het is daarom geen wonder, dat het verlangen van de bewoners toeneemt om de eilanden bij de Ver. St. te doen annexeeren, in de hoop, dat deze in hun nieuwe bezittingen die krachtige en voorspoedige politiek zullen invoeren, welke tot zulke groote resultaten heeft geleid op Cuba en Porto Rico.

Hoeang Sjing. †

Onlangs meldden wij, dat Dr. Soenjatsen weer van zich deed spreken, daar hij een deel van China tot een zelfstandige actie tegen de huidige regeering wil doen besluiten. Hij zal hierbij den steun niet meer hebben van zijn vertrouwden medewerker Hoeang Sjing, die den 31en October te Shanghai is overleden. Deze heeft een rol gespeeld in alle revolutionnaire bewegingen, die China in den loop van deze eeuw reeds heeft beleefd. Jong — in 1874 geboren — energiek, man van kennis en ontwikkeling, uitstekend redenaar, is zijn invloed in revolutionnaire kringen zeer groot geweest en werd hij eerst door de Mantsjai dynastie, daarna door Joeansjikai als een der meest te duchten tegenstanders beschouwd.

In 1913 vluchtte hij, na mislukking van de tegen Joeansjikai gerichte samenzwering naar Japan, vanwaar hij eerst na den dood van den afgetreden president, naar China terugkeerde.

Ook de tegenwoordige regeering zal 't heengaan van dezen tegenstander wel niet met leedwezen vernemen.

Japansche handelsbedrijvigheid.

In Japan wordt getracht gelden beschikbaar te krijgen voor uitbreiding der industrieele exploitatie van Korea en Formosa. Zoo is de firma Mitssei bezig met de oprichting van een maatschappij tot exploitatie van katoenspinnerijen op Korea, terwijl van Osaka uit getracht wordt er een mijnonderneming op te richten. 't Aantal ondernemingen op Formosa zal vermeerderd worden.

De Jap. papierhandel heeft in den laatsten tijd, behalve naar Rusland en Australië, ook toenemenden uitvoer naar Shanghai, Hongkong en Nederlandsch-Indië. De uitvoeren naar de 3 laatstgenoemde bestemmingen waren gedurende het eerste halfjaar van 1916 tienmaal zoo groot als in de eerste helft van 1915. De invoer nam daarentegen af van 6 tot 1 millioen yen.

Het voornemen bestaat wettelijke maatregelen te nemen tegen de Jap. exporteurs, die door hunne practijken, speciaal door uitvoer van minderwaardige goederen, de belangen van den Jap. handel schaden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Levensberichten der Maatschij. van Ned. letterkunde.

In de levensberichten der afgestorven medeleden van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden (Bijlage tot de Handelingen 1915—1916) een tweetal levensbeschrijvingen van personen, die een groot deel van hun leven in Indië vertoefden.

De heer Ch. R. Bakhuizen van den Brink geeft een voortreffelijke schets van het leven van den voormaligen Indischen predikant A. S. Carpentier Alting († 4 Aug. 1915), die na zijn terugkeer in het vaderland levendig belang bleef stellen in de Indische aangelegenheden. Ds. C. A. was iemand van zeer vrijzinnige beginselen; teekenend in dit opzicht zijn de enkele woorden, waarmede het Indische Christelijke weekblad „De Banier" zijn afsterven bekend maakte (en waarmede de heer Bakhuizen van den Brink zijn necrologie eindigt): „De oud-Indische predikant Carpentier Alting, een moderne uit de oude school, een verwoed vrijmetselaar, overigens een braaf man, is in Nederland overleden".

Verder beschrijft dr. M. W. de Visser het leven van den heer W. P. Groeneveldt († 18 Aug. 1915), oud vice-president van den Raad van Indië' wiens sinologisch-historische studiën zijn naam onsterfelijk hebben gemaakt. Hoewel dr. de V. zegt den heer Gr. niet persoonlijk gekend te hebben, heeft zulks o.i. aan deze necrologie volstrekt geen afbreuk gedaan; de groote verdiensten als mensch, als staatsman en als geleerde van den heer Gr. stelt de schr. in een helder licht.

Bij de opsomming der weinige wetenschappelijke onderscheidingen welke den heer Gr. zijn ten deel gevallen, missen wij (het zij ter loops opgemerkt), die der benoeming tot eerelid van de Vereeniging tot bevordering der Veeartsenijkunde in Ned.-Indië in 1889, hetgeen temeer opvalt, omdat Dr. de V. juist op dit punt bijzonder de aandacht vestigt.

Het Nederlandsche Zeewezen.

In No. 21 van dit veertiendaagsch periodiek het vervolg van het geïllustreerd artikel, over Moeara Teweh (in de Zuider- en Oosterafd. van Borneo). In het eerste gedeelte schetste de schrijver, C. A. Nix, het plaatsje zelf en deelde een en ander mede over de Europeesche bevolking, thans geeft hij bijzonderheden over de inheemsche bevolking: de Dajaks.

De Macedoniër.

Men hoort zoo menigmaal beweren (ten rechte of ten onrechte) dat de Christelijke zending onder de Heidensche of Mohammadaansche volkeren zoo weinig resultaat bereikt. Het antwoord — zij het niet geheel en al bevredigend — vindt men in een artikel van Ds. D. Bakker, getiteld „Bearbeiding van het geheele terrein" (Nov. Nr. van „De Macedoniër"), als we daarin lezen:

Het ledental der Gereformeerde kerken in Nederland bedraagt nog geen 500.000; op hun zendingsterrein wonen 7 à 8 millioen Mohamedanen en heidenen. Het getal dienstdoende predikanten in het vaderland nadert de 600, terwijl slechts een twaalftal afgezonderd werd voor den zendingsdienst. In Nederland heeft iedere predikant dooreen genomen nog geen 1000 leden geestelijk te verzorgen, de missionaire predikanten hebben gemiddeld het Evangelie te brengen aan 6 à 7 honderd duizend personen.

In hetzelfde Nr. van De Macedoniër vervolgt Ds. D. K. Wielenga zijn historische beschouwingen over het eiland Soemba. Thans behandelt hij de periode 1868—1872 (bestuur van controleur Roos).

Neerlandia.

In de Nov. afl. schrijft de heer S. Kalff het eerste gedeelte van een artikel „Indische oudgasten taal". Schr. geeft hierin voorbeelden van het Koloniaal Nederlandsch, vooral uit den tijd der Oost-Ind. Compagnie, een taal, welke de heer K. noemt „een polyglottisch allegaartje, een kluwen waarin de Hollandsche kern doorvlochten en omzwachteld was met de spraakgebruiken van een dozijn Oostersche volken."

De heer H. de Vries wijdt een beschouwing, getiteld „Nederlandsch-Indië vooruit" o.a. aan de weinige kennis van Indië, welke die schrijver beweert aanwezig te zijn bij den doorsnee-Nederlander, wat niet onduidelijk blijkt uit zijn woorden „Het gros onzer landgenooten, w.o. een zeer groot deel zeevarenden, weet ternauwernood, dat er een Nederlandsch-Indië bestaat, laat staan de burgerstand, om de rest er maar buiten te laten."

Gaarne vestigen we de aandacht op deze beschouwingen, maar vragen ons meteen af: Is het nu inderdaad zóó erg als de schr. het voorstelt? Er wordt in den laatsten tijd vooral, zooveel over Indië in periodieken en afzonderlijke geschriften gepubliceerd, in populairen zoowel als wetenschappelijken vorm, dat de in de koloniale literatuur ingewijde er gewoonweg van duizelt!

En tegenover het geval dat de schr. overkwam, nl. dat hij van een ouderpaar in Holland een aanmerking kreeg, omdat hij een voor hun dochter bestemd pakje niet bracht van Batavia naar Celebes, ja zulks toch best op een Zondag per spoor zou hebben kunnen doen, stellen wij het volgende:

Onlangs per electrische tram door een der drukste volksbuurten in Rotterdam rijdende, viel ons oog op een der muren van een zgn. „armenschool", welke nu eens niet was beklad met het overbekende „Jan is gek" of „Piet is een vuilik", maar waarop heel duidelijk, en zonder fouten, met krijt stond geschreven: „De Papoea's hebben kroeshaar; de Maleiers hebben sluik of lang haar." Deze teekenende en spontane uiting van „belangstelling in Indië" trof ons buitengemeen!

Indologenblad.

In No. 3 van den 8sten jaargang is opgenomen den tekst eener voordracht van den heer R. J. Limburg over Raden Adjeng Kartini, gehouden voor V.S.V.I.U.Z. (Vereeniging tot studie van Indische volkenkunde, in uitgebreiden zin) te Leiden.

A. Dirks Jr. geeft het vervolg van zijn overzicht der besprekingen op het eerste Koloniaal Onderwijscongres.

Van den verderen inhoud vermelden wij nog het overzicht eener lezing van den heer Wing Easton over petroleum, haar ontstaan, voorkoming en ontginning, gehouden op 27 Oct. j.l. voor de Ned. afd. der N. I. Mij. van Landb. en Nijverh.)

Zendingsliteratuur.

We laten hieronder volgen enkele titels van opstellen in de Nov. afl. van de volgende zendingsmaandbladen.

Berichten der Utr. Zend. Vereeniging: Een bezoek aan Loloda (Westkust Halmahera), door J. v. Baarda. — Is het den zendeling geoorloofd zich met gepaste middelen eenig persoonlijk voordeel te zoeken? door G. Maan.

Orgaan der Ned. Zendingsvereeniging: Wat aan een bruiloft (in de Soendalanden) voorafging, door H. C. G. Ruttink. — Eerste indrukken van een zendingspost, door H. D. Woortman.

Geïllustreerd Zendingsblad: De Sarikat-Islam in

Angkola. — Van het afgelegen eiland (n.l. Kangean bij Madoera), door F. Schelfhorst.

Maandber. van het Ned. Zendelinggenootschap: De meisjesschool te Tomohon (Minahassa).

De Banier (8 Sept. 1916): Overzicht der Zendingsconferentie van wege den N.-I. zendingsbond te Bandoeng, 19—27 Aug. 1916 (slot).

De Indische Gids.

De Nov. afl. opent met het slot van Mr. K. H. Corporaal's beschouwingen over de districts- en residentiegerechten in Ned.-Indië.

De oud-kolonel N. I. L. F. C. Hering artikelt over de verdediging van Nederlandsch-Indië, waartoe schr. aanbeveelt 1°. een krachtige vloot, en 2°. het vormen van een leger, dat wordt opgeleid voor den guerillaoorlog.

De heer J. E. Jasper schrijft over ,,buitenissigheden in het Javaansche dorp'', in welk artikel hij waarschuwt tegen kwade invloeden der aanhangers van de zgn. Samin-leer op Java. In belang van land en volk dient de door die leer ontstane verdwazing met de noodige kracht te worden onderdrukt, meent schr.

Dr. R. Broersma wijdt vervolgens eene beschouwing aan de rubber-cultuur in Lebak, waarna de schr. hoopt dat zij in ruime mate zal bijdragen tot verhooging der welvaart van de arme bevolking dezer streek.

De rij der zgn. hoofdartikelen wordt besloten met een opstel van den heer A. J. N. Fabius ,,Indische Jongelui in Holland''. Schr. behandelt hierin de kwestie, waaraan in het vorig no. van het Koloniaal Weekblad eene beschouwing werd gewijd.

Overigens bevat dit Ind. Gids-nr. de gewone maandelijksche rubrieken: Varia. — Maandelijksche revue van brochures, enz. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche biblographie voor Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur.

Inhoud van Nr. 44: Verbeterde rietsoorten in de Vereenigde provinciën van Agra en Oudh., door G. Clarke. — Ziekten en plagen der cultuur-gewassen in Ned-Indië in 1915. — De papier-industrie in Ned.-Indië. — De handel van Zuid-Amerika. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau :
(Heulstraat 17, Den Haag).

Tweede-technoloog voor de laboratoria voor het materiaalonderzoek in Nederlandsch-Indië.

Voor de vervulling van de betrekking van tweeden technoloog ten behoeve van de laboratoria voor het materiaal-onderzoek bij het Departement der Burgerlijke Openbare Werken in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een geschoold scheikundig ingenieur, bij voorkeur met het Delftsch en anders met een daaraan gelijkwaardig buitenlandsch diploma, ten einde, na gedurende ten minste een jaar in Europa met het oog op den hem in Indië wachtenden werkkring de noodige practische ervaring te hebben opgedaan, derwaarts te worden uitgezonden ter benoeming tot tweeden technoloog bij genoemden tak van dienst.

Gedurende den tijd der practische tewerkstelling zal eene maandelijksche toelage van / 150 worden genoten.

De bezoldiging van den tweeden technoloog bij voormelden dienst bedraagt / 300 's maands, met zeven driejaarlijksche verhoogingen elk van / 100 's maands, tot een maximum van / 1000 's maands.

De aanvangsbezoldiging van den uit te zenden persoon zal worden vastgesteld met inachtneming — onder toepassing van de daaromtrent vastgestelde regels — van de ervaring (waartoe ook gerekend wordt evengenoemde tewerkstelling) waarop hij kan wijzen.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de 1ste klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van / 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van / 150 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

De ambtbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard .

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich te richten tot den Minister van Koloniën bij een gezegeld adres, hetwelk geadresseerd moet worden aan de afdeeling D (Personeel) van het Departement van Koloniën en vergezeld moet zijn van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van hunne opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld, waar en wanneer de candidaat geboren is, of hij al dan niet gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

(Nederl. Staatscourant van 31 Oct. 1916 No. 256).

Tijdelijk adspirant-electro technisch-ambtenaar.

Voor den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië worden gevraagd eenige personen, niet ouder dan 25 jaar, ter plaatsing als tijdelijk adspirant-electro- technisch-ambtenaar.

Daarvoor komen in de onderstaande volgorde in aanmerking Nederlandsche onderdanen die geslaagd zijn in:

1o. het eindexamen van eene middelbare technische school in Nederland of in Indië, waarbij electro-techniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn;

2o. het examen van eene middelbare technische school in het buitenland, waarbij electro-techniek en stoomwerktuigkunde verplichte examenvakken zijn;

3o. het eindexamen van de Electro-technische school te Amsterdam of het theoretisch monteurs-examen van het genootschap ,,Mathesis Scientiarum Genitrix'' te Leiden;

4o. het eindexamen eener hoogere burgerschool met 5-jarigen cursus.

Aan hoogerbedoelde plaatsing is verbonden eene aanvangsbezoldiging van / 150 's maands met twee éénjaarlijksche verhoogingen van / 25 's maands.

In geval van vaste aanstelling als adspirant-electrotechnisch ambtenaar kan na 3 jaren dienst in Indië, bij gebleken geschiktheid en bij vacature, benoeming volgen tot electro-technisch ambtenaar der 2de klasse op eene bezoldiging van / 250 's maands, met 4 driejaarlijksche verhoogingen van / 50 's maands.

De bezoldiging van ambtenaren in vasten dienst is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd als gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds. door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk ééne maand bezoldiging, te voldoen op de wijze als zooeven aangegeven. ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand door ongehuwden éénmaal.

De bijdragen, wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Zij, die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië, ter plaatsing op den bovengenoemden voet, in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, (te adresseeren aan Afdeeling D (Personeel) van dat Departement), onder overlegging van:

a. hun diploma en, zoo mogelijk, getuigschriften;

b. eene beschrijving van hunne opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld, waar en wanneer de candidaat geboren is, of hij al dan niet gehuwd is en c. q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening als reiziger der 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten, ten bedrage van / 750 (zevenhonderd vijftig gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van / 100 (eenhonderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië;

d. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkeering van eene extra-tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van / 150 (een honderd vijftig gulden).

(Nederl. Staatscourant van 21 Oct. 1916 No. 248).

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

	Contributie
J. C. Heijl, Amsterdam	/ 3.—
F. C. Rappard, Den Haag	,, 2.50
R. Sax, Den Haag	,, 2.50
Mr. C. H. Guépin, Amsterdam	,, 2.50
Mej. L. W. Ovink, Den Haag	,, 2.50
G. J. O. Dikkers, Hengelo	,, 5.—
A. H. Kooijker, Utrecht	,, 2.50
F. H. G. J. van Leeuwen, Den Haag	,, 2.50
Mr. R. A. Fockema, Leeuwarden	,, 2.50
J. Gelderman, Oldenzaal	,, 5.—
J. E. W. Pos, Baarn	,, 5.—
Mevr. W .Th. Tideman, geb. Cordes, Heer Ido Ambacht	,, 5.—
Mevr. E. Maas, geb. Blussé, Den Haag	,, 5.—
Mevr. Schorer, geb. Dijckmeester, Den Helder	,, 2.50
Mevr. J. Gouwentak, geb. de Haas, Den Haag	,, 2.50
Maatschappij voor Koloniale Ondernemingen, Den Haag	,, 2.50
Mevr. A. van der Mersch, geb. Backer, Bentveld	,, 2.50
Mej. A. Spijker, Amsterdam	,, 3.—
D. C. Gomperts, Den Haag	,, 2.50
B. D. Ochse, Den Haag	,, 2.50
D. G. Stibbe, Den Haag	,, 2.50
P. Janse Glerum, Amsterdam	,, 2.50
J. de Josselin de Jong, Den Haag	,, 2.50
Mej. M. J. Kroef, Haarlem	,, 2.50
J. J. Puister, Amsterdam	,, 2.50
Mevr. H. van Heel, geb. de Vogel, Heemstede	,, 2.50
J. H. Holtappel, Den Haag	,, 5.—
D. W. de Monchy, Hengelo	,, 2.50
J. J. van Hell, Den Haag	,, 2.50
Mevr. H. M. H. Hoolboom, geb. Deltour, Haarlem	,, 2.50
Jhr. Mr. T. van Humalda van Eysinga, Deventer	,, 3.—
D. J. Kamerling, Weltevreden	,, 2.50
H. Löhnis, Zwolle	/ 100.— in eens.
J. Maas, Hengelo	/ 2.50
Mevr. de Wed. Salomon, Den Haag	,, 2.50
M. A. van der Sprong, Den Haag	,, 2.50
Mr. J. J. W. Eekhout, Haarlem	,, 2.50
J. G. Numans, Den Haag	,, 2.50
H. P. G. den Tex, Hengelo	,, 5.—
G. J. van Reenen, Utrecht	,, 2.50
Mej. M. C. de Visser, Arnhem	,, 2.50
W. C. Blanken, Den Haag	,, 2.50
F. H. K. Brodhaag, Den Haag	,, 2.50
Mevr. L. M. van Asch van Wijck, geb. Op ten Noort, Baarn	,, 2.50
Mevr. Pabst, geb. Blijdenstein, Hilversum	,, 2.50
Jhr. J. W. H. Teding van Berkhout, Den Haag	,, 5.—
A. M. Vroeg, Mookerheide	,, 5.—
J van Assendorp, Teteringen	,, 2.50
A. G. A. van der Velde, Den Haag	,, 2.50
P. Stoffel, Deventer	,, 2.50
Dr. H. A. Boon, Deventer	,, 2.50
Mej. H. A. Bochen, Amsterdam	,, 2.50
F. M. van Gelsdorp, Amsterdam	,, 2.50

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Familles, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55,	Leiden.	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis,	Utrecht,	Maleisch. Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75,	Hilversum.	Maleisch, Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „*Oost en West*", Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao. Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.